

ЛІТАРАТУРА і МАСТАЦТВА

ОРГАН СЯЮЗА СОВЕЦКІХ ПІСЬМЕННІКАУ БЕЛАРУСІ, КІРАУНІЦТВА ПА СПРАВАХ МАСТАЦТВА ПРЫ СОВЕЦЕ МІНІСТРАУ БССР, МІНІСТЭРСТВА КІНЕМАТАГРАФІІ БССР І КАМІТЭТА ПА СПРАВАХ КУЛЬТУРНА-АСВЕТНЫХ УСТАНОВА ПРЫ СОВЕЦЕ МІНІСТРАУ БССР.

№ 10 (710) | Субота, 26 лютага 1949 года. | Цана 50 кап.

1 старонка.
Пленум Цэнтральнага Камітэта КП(б) Беларусі.
Слава і горадасць савецкага народа (перадавы артыкул).
П. Панчанна — Навекі слава! (верш).

2 старонка.
П. Броўна — Адлюстраванне баявыя і працоўныя подзвігі савецкага народа.
М. Досін — На варце Радзімы.
А. Бачыла — Шчасце (урывак з паэмы).

3 старонка.
Н. Мазырскі — Авадланне марксіска-ленінскай тэорыяй — першай задачай работнікаў мастацтва.
В. Вітка — Песня дружбы (верш).
А. Марціновіч — «У імя Радзімы».
Супроць лібералізма і беспрынцыповасці.

4 старонка.
К. Губарэвіч — Партыйны спектакль.
А. Палеес, І. Злентух — Лі вытокаў мастацтва.

Пленум Цэнтральнага Камітэта КП(б) Беларусі

19 лютага 1949 года адбыўся пленум Цэнтральнага Камітэта Комуністычнай партыі (большэвікоў) Беларусі, абранага XIX з'ездам КП(б) Беларусі.

Пленум абраў бюро Цэнтральнага Камітэта КП(б)Б у складзе наступных таварышоў:

ЧЛЕНЫ БЮРО ЦК КП(б)Б:

Гусараў Н. І., Кляшчоў А. Е., Казлоў В. І., Зімянін М. В., Цанава Л. Ф., Трафіменка С. Г., Закурдаев В. І., Тамашэвіч В. А., Чарнышоў В. Е.

КАНДЫДАТЫ ў ЧЛЕНЫ БЮРО ЦК КП(б)Б:

Брэньч П. М., Абрэсімаў П. А., Калінін П. З., Машэраў П. М.

Пленум абраў першым сакратаром ЦК КП(б)Б таварыша Гусарава Н. І., другім сакратаром ЦК КП(б)Б — таварыша Зімяніна М. В., сакратарамі ЦК КП(б)Б — таварышоў Закурдаева В. І., Тамашэвіча В. А., Брэньча П. М.

Пленум зацвердзіў загадчыкаў аддзелаў ЦК КП(б)Б:

загадчыкам аддзела прапаганды і агітацыі — таварыша Малочку А. Д.,

загадчыкам аддзела партыйных, профсаюзных і комсамольскіх органаў — таварыша Макарава І. Н.,

загадчыкам сельскагаспадарчага аддзела — таварыша Красікава Н. П.

загадчыкам аддзела машынабудаўніцтва — таварыша Маліненку Н. Д.,

загадчыкам аддзела цяжкай прамысловасці — таварыша Філімонава Д. Ф.,

загадчыкам аддзела лёгкай прамысловасці — таварыша Семянкіна Г. В.,

загадчыкам транспартнага аддзела — таварыша Пімяноўскага С. П.,

загадчыкам адміністрацыйнага аддзела — таварыша Прохарава Н. І.,

загадчыкам планова-фінансавога аддзела — таварыша Малініна С. Н.,

загадчыкам аддзела па рабоце сярод жанчын — таварыш Федасюк А. І.

Пленум зацвердзіў рэдактараў газет:

рэдактарам газеты «Звязда» — таварыша Драгуна Д. І.,

рэдактарам газеты «Советская Белоруссия» — таварыша Раманава А. В.,

рэдактарам газеты «Советскі селянін» — таварыша Фясько В. І.

19 лютага 1949 года адбыўся пленум Цэнтральнай рэвізійнай камісіі КП(б) Беларусі. Старшынёй Цэнтральнай рэвізійнай камісіі абран таварыш Седых В. Я.

Іосіф Вісарыёнавіч СТАЛІН

СЛАВА І ГОРДАСЦЬ СОВЕЦКАГА НАРОДА

Трыццаць адзін год мінула з таго часу, як былі створаны геніем Леніна і Сталіна Узброеныя Сілы нашай сацыялістычнай дзяржавы.

Тады адзін з Савецкай Армія, як людзьмі волат, стаіць на сьцягах воінаў і на радасць п...

гэта сам народ, яго кроў і мозг. Такай армія, такі народ ведаюць, за што змагаюцца. Таму яны ніколі не могуць быць пераможанымі. Вялікі Ленін пісаў: «Ніколі не перамогуць таго народа, у якім рабочы і сялянне ў большасці сваёй даведаліся, ведаюць

лася выпадковай. Яна была падрыхтавана перамогай сацыялізма, усім ходам гістарычнага развіцця і ўмацавання савецкага грамадскага ладу, яго перавагай перад ладам буржуазным. Яна была ўзброена мудрай сталінскай стратэгіяй і тактыкай, савецкай ваеннай навукай, якая «ўвабрала ў сябе ўсё лепшае, — гаворыць таварыш Буганін, — што да савецкага мастацтва».

Шмат падарункаў прыбыло ад працоўных іншых гарадоў Расійскай Федэрацыі. Літы самавар, які ўпрыгожаны тонкай мастацкай разьбой, прыслалі лепшыя тульскія майстры. Рабочыя Дамітраўскага заводу прыслалі вялікую вазу, якая перадае мастацтвам.

Пісьма ПАНЧАНКА

НАВЕКІ СЛАВА!

Навекі слава сталінскім салдатам,
Што пераможна йшлі за свой народ
Ад легендарных каменяў Сталінграда
Да Брандэнбургскіх выклятых варот!

Навекі слава нашым генералам
І пяцікутнай зорцы агнявой,
І зброі, што Радзіма гартавала,
І непарушнай дружбе франтавой!

Мы з пачуццём адным ішлі змагацца
І праслаўлялі родныя палкі —

Уральцы, масквічы і ленынградцы,
Мінчане і латышскія стралкі.

Яшчэ па сёння ходзіць рэха ў Альпах,
Яшчэ па сёння водбліск не пагас
Ад нашых грозных пераможных залпаў
І ад сцягоў, што ў бой вадзілі нас.

Навекі слава тым, што ў полі ратным
Загінулі за родныя палі,
За наш народ, за лёс народаў братніх,
За дзень наступны усё зямлі!

Няпраўда, што засыпалі іх жвірам,
Ім у стагоддзях вечно жыць і жыць.
Стаяць яны, як абаронцы міру,
На самым на праднім рубяжы.

Стаяць на плошчах Прагі і Варшавы,
І воблім іх відзець здалёку нам;
Стаяць, як вартавыя нашай славы,
На страх зааніяўскім груганам.

Бясмертныя іх помнікі крані ты —
І цеплыню адчуеш пад рукою:
Іх высеклі не з камяля, не з граніту,
З людскай любові, з уздзячнасці людскай.

Музей Вялікай Айчыннай вайны да 31-й гадавіны Савецкай Арміі

У музеі Вялікай Айчыннай вайны адкрылася выстаўка падарункаў, якія прыслалы беларускаму народу ў сувязі з 30-годдзем Беларускай ССР.

У цэнтры залі — бюст таварыша І. В. Сталіна з белага фарфару. Гэта — падарунак ад працоўных горада Леніна. Працоўныя Масквы прыслалі вялікую срэбраную вазу, на якой адлюстраваны Крэمل і дзяржаўны гербы 16 рэспублік Савецкага Саюза.

Шмат падарункаў прыбыло ад працоўных іншых гарадоў Расійскай Федэрацыі. Літы самавар, які ўпрыгожаны тонкай мастацкай разьбой, прыслалі лепшыя тульскія майстры. Рабочыя Дамітраўскага заводу прыслалі вялікую вазу, якая перадае мастацтвам.

У залі вывешаны вялікі дыван, які выткаваны лепшымі ткачыцамі Украіны. Яны на мастацку выканалі партреты В. І. Леніна і І. В. Сталіна. Тэме садружства Леніна і Сталіна прысвечана вялікая карціна, якая вышита шэфкам лепшымі майстрамі Узбекскай ССР.

Вобраз таварыша Сталіна адлюстраваны на дыванах, якія прыслалі Беларусі працоўныя Азербайджана і Туркменіі.

Працоўныя Эстонскай ССР далі ў дар беларускаму народу чачэсны адрас і вялікі альбом, у якім змешчаны шматлікія фатаграфіі і ілюстрацыі, што расказваюць аб дасягненнях народнай гаспадаркі і культуры Эстоніі за гады насляваеннай Сталінскай пяцігодкі. Дыван, які адлюстроўвае

новую калгасную вёску, прыслалі літоўскія майстры.

У раздзеле падарункаў ад арганізацый, устаноў і прадпрыемстваў Беларусі змешчаны: падарунак мінскіх аўтазавадцаў — бюст Іосіфа Вісарыёнавіча Сталіна, падарунак рабочых Віцебска — макеты новых станкоў, якія выпушчаны на заводзе да 30-годдзя БССР. Малыя разьбы па дрэву — выхаванец Падарунацкага дзіцячага дома, Магілёўскай вобласці, М. Булату прыслаў артысцкі падарунак — дзяржаўны герб БССР. Рамка герба складзена з 12 тысяч кавалачкаў калараванага дрэва.

У дні святкавання 31-й гадавіны Савецкай Арміі выстаўку наведалі дзесяткі працоўных горада Мінска, студэнты навучальных устаноў, салдаты і афіцэры Савецкай Арміі.

Савецкай Арміі

Лекцыі: «І. В. Сталін — вярхоўны вядучы лекцыяў запрошаны генерал пры Савецкай Арміі».

НОВЫЯ

Адлюстраваць баявыя і працоўныя подзвігі совецкага народа

(Скарочаная стэнаграма прамовы Галоўнага сакратара Саюза савецкіх пісьменнікаў БССР П. У. БРОЎКІ на XIX з'ездзе КП(б) Беларусі)

Дарагія таварышы! Беларускі народ пад кіраўніцтвам Комуністычнай партыі (большэвікоў) Беларусі даможа велізарных дасягненняў. Пад кіраўніцтвам партыі большэвікоў ён самааддана змагаўся з неабычальна высокімі завданнямі, пад кіраўніцтвам партыі большэвікоў ён перамагав і перамажа ў нашай рэспубліцы гігантаў прамысловасці, як Мінскі трактарны, аўтамабільны і іншыя заводы.

Новых вышынь у сваім роце пад кіраўніцтвам партыі большэвікоў дасягнула беларуская савецкая культура. Мне хочацца з гэтай высокай трыбуны сказаць, што да XIX з'езда Комуністычнай партыі (большэвікоў) Беларусі беларуская савецкая літаратура прышла з немалымі поспехамі.

Гэтыя поспехі мы абавязаны штодзённаму, класнаму кіраўніцтву беларускай літаратуры з боку Цэнтральнага Камітэта Комуністычнай партыі (большэвікоў) Беларусі, на чале якога на працягу дзесяці год стаў Шанцэліён Кандратавіч Панамарэнка.

На шляхах развіцця беларускай савецкай літаратуры дасяглася перамога імаг пераход і правесці жорсткую барацьбу з беларускімі буржуазнымі нацыяналістамі. Пад кіраўніцтвам партыі большэвікоў беларускія пісьменнікі выразілі і разграмілі буржуазных нацыяналістаў у літаратуры, якія сныражкі, што ўсё прыгожае, самабытнае ў мінулым Беларусі, ухвалялі ўсю і амаўлялі культуру горада, якія ўсім сіламі імкнуліся арыентаваць маладую літаратуру на буржуазны Запад, супроцьстаячы культуру буржуазнага Захаду вялікай рускай культуры.

Пад кіраўніцтвам Комуністычнай партыі (большэвікоў) Беларусі беларуская савецкая паэзія і пісьменнікі выраілі ў адным, з'ядналі ідэямі лемінізма атрад перадавой ў свеце савецкай літаратуры.

Вось чаму, калі нямецкія фашысты нападлі на савецкую зямлю, беларускія пісьменнікі і паэты, як адзіны разам са сваім народам узяліся на барацьбу з ворагам; адны пайшлі на фронт Айчынай вайны, другія ў партызанскія атрады. У гады вайны творы нашых пісьменнікаў у сотнях тысяч гагет і лістова распушчаліся ў акупіраванай гадзе Беларусі, голас беларускіх паэтаў гучыў са сценаў нашых цэнтральных і франтавых гагет. Трэба сказаць, што імаг якіх выдатных творы беларускай літаратуры былі створаны беларускімі паэтамі і пісьменнікамі ў франтавых абставінах.

Можна смега сказаць, што ў дні суровых выпрабаванняў беларуская савецкая літаратура з часцю справілася з не вялікімі заданямі.

Калі пасля вызвалення роднай зямлі ад нямецкіх захопнікаў беларускі народ неадкладна ўзяўся за аднаўленне разбуранай акупантамі народнай гаспадаркі, дык можна сказаць, што і беларускія паэты і пісьменнікі адразу-ж узяліся за напісанне твораў на аднаўленчую тэму. Аднак, трэба адзначыць, што па-сапраўднаму за работу на важнейшай тэме сучаснасці беларускія паэты і пісьменнікі ўзяліся пасля гістарычнага рамяння ЦК ВКП(б) аб часопісах «Звезда» і «Ленінград» і даклада тав. Жданова, якія вызначылі адрэс і заданні савецкай літаратуры.

Велізарную ролю ў накіраванні дзейнасці беларускай савецкай літаратуры адыграла і пастанова Цэнтральнага Камітэта Комуністычнай партыі (большэвікоў) Беларусі ў ліпені 1947 года аб рабоце Саюза савецкіх пісьменнікаў Беларусі, часопісаў «Полымя» і «Беларусь» і гагеты «Літаратура і мастацтва».

Бюро ЦК ВКП(б) адзначала, што нягледзячы на поўны поспех беларускай савецкай літаратуры ў часе вайны, літаратура ў дні мірнага будаўніцтва слаба адлюстроўвала сучаснае жыццё і што асабліва ў гэтым адставала проза. Галоўная ўвага наша была звернуць на паказ у мастацкай літаратуры жыцця рабочага класа, усёй веліч будаўніцтва прамысловасці.

Сёння з трыбуны XIX з'езда большэвікоў Беларусі я хачу дадаць, што гэтак вялікае ўказанне ЦК ВКП(б) беларускай савецкай літаратуры дало свае плённыя вынікі. Мне хочацца дадаць, што поўнаму вырашэнню гэтых пытанняў дапамог прыход у літаратуру вялікага атрада адольных і смелых пісьменнікаў, якія прайшлі суровыя выпрабаванні ў вайну.

У нашыя гады ў нас з'явіліся апавесці «Дыханне» Макара Паслядовіча аб Мінскага аўтамабільнага заводу Аляксея Булакоўскага «Гарта» аб камсамольцах-будаўніках Мір

скага трактарнага заводу, рыхтуецца кніга нарысаў, прысвечаная будаўніцтву трактаразавода. Э. Агняцет напісала паэму, прысвечаную трактаразаводцам. Таксама напісаны многія паэтычныя вершы і песні, прысвечаныя прамысловому будаўніцтву. Усё гэта яшчэ, зразумела, недастаткова, і творы гэтыя не пазбаўлены многіх недахопаў, аднак сур'ёзны паварот літаратуры ў бок паказу важнейшай тэмы ёсць.

З'явіліся значныя творы і пра жыццё нашых калгасаў. Я назаву некаторыя з іх. Гэта апавесць Хадкевіча «Вяснянка», раман Стаховіча «Пад мірным небам», апавесць Браўчанкі «Станаўленне». Яны зрабілі поўны поступ наперад у асветленні сённяшняга калгаснага жыцця.

П. У. БРОЎКІ

Мя маем творы і на тэму адлюстравання гераічных подзвігаў беларускага народа. Тут я магу назваць першую кнігу рамана М. Лынькова «Векалоны дні», апавесць маладога празаіка Івана Шамаякіна «Глабокія палы» і якая атрымала добрую ацэнку чытача, запіскі ўдзельніка ўсёнароднай партызанскай барацьбы Віктара Лісвенца, запіскі (якія яшчэ друкуецца) камандзіра партызанскіх атрадаў В. І. Казлова.

Наша паэзія па-ранейшаму ідзе наперадзе. «Рыбакова хата» народнага паэта Ігуба Коласа, паэма «Новае рэчышча» Аразда Куляшова, кніга вершаў «Каб ведалі» Максіма Танка і вершы многіх другіх паэтаў гавораць аб нашых багатых паэтычных дасягненнях.

Новыя п'есы: А. Маўзона — «Банстанцін Заслонаў», Б. Краўчына — «З народам», Пятра Глебік — «Святло з Усходу», М. Клімковіч — «Уся ўлада Советам». Гэта было ў Мінску А. Кучара, нягледзячы на некаторыя іх недахопы, сведчаць аб росце нашай драматургіі.

Нават з гэтага кароткага пераліку відаць, што беларуская савецкая літаратура нацарнавала прадукцыяна.

Мя дамаюся гэтых дасягненняў тэму, што свечасова ўзялі тым памылкі, на якія нам указалі пастановы ЦК ВКП(б) і ЦК ВКП(б). На гэтых указаннях былі раскрытыя нашы памылкі, якія непраўдна паказвалі жыццё савецкага чалавека ў вайсны і пасляваенны гады. Гэта крытыка дапамагла пісьменнікам пазбегнуць у далейшым гэтых недахопаў і стварыць больш поўнацэнныя творы.

Але трэба па-большэвіцку, адкрыта сказаць XIX з'яду большэвікоў Беларусі, што беларускія савецкія паэты і пісьменнікі яшчэ не выканалі поўнасцю тых указанняў, якія даў ім ЦК ВКП(б). У нашым жыцці, на будаўніцтве прамысловасці, на аднаўленні сельскай гаспадаркі выраілі выдатныя кіраўнікі, якія ўзачальваюць працоўны гераізм мас. Гэта ў большасці большэвікі, якія прайшлі суровымі дарогамі вайны і цяпер самааддана адбудовваюць родную краіну. Ці паказала, як належыць, вобраз большэвіка наша літаратура? Не! Нягледзячы на тое, што ў пасобных творах ёсць спробы паказу вобразу большэвіка, а ў некаторых і пасобных першых ўдзельніках, — нам яшчэ ўсім трэба па-сапраўднаму ўзяцца за гэтую важнейшую тэму.

Да вайны ў беларускай вазкала таматыка з ка нашай індустрыі, і вязвае нас га на аля

абодна многа зрабіць. Мя яшчэ не можам назваць ніводнага празаічнага твору, які-б заваяваў шырокую увагу саюзнага чытача. Да гэтага мя імкнемся, і я ўпэўнены, што ў бліжэйшыя часы гэтага дасягнем.

Савецкая літаратура не павінна нягнуча ў хваце паэзіі, а імкнуча ісі пабач з імі. Пакуль што гэтым мы пахваліцца не можам. Калі возьмем да прыкладу тую велізарную праблему, якая стаіць перад нашым народам — праблему асушкі Палескай нізіны, дык мя яшчэ не вышлі насустрэч ёй з дастойным творам, які-б натхняў наш народ на гераічныя подзвігі ў гэтай галіне. Апавесць «Станаўленне» Краўчанкі толькі пачае работу.

Нікалай Іванавіч Гусараў цэлы раздзел у справядлівым дакладе прысвяціў пытанню работы ў заходніх абласцях рэспублікі. Гэта адна з важнейшых работ Комуністычнай партыі Беларусі. На вялікі сорам, я маю на ўвазе Максіма Танка, Піліпа Пестрака, Міхася Машару, Ігуба Брыля, Ігуба Тарас і другіх.

Беларуская савецкая літаратура павінна неадкладна ўзяцца за гэтую важнейшую справу.

Партыйны друк — «Праўда» і «Культура і жыццё» — выкрыў антыпартыйную групу ў маладзёжы крытыкаў. Тав. Гусараў у справядлівым дакладе паказаў, што ў Беларусі ёсць прадстаўнікі бязродных касмапалітаў, якія імкнуліся прыгнучыць усё новае і ўзвышчае усё фармалістычнае, нежыццёвае. Гэта Літвінаў, які па працягу доўгіх год праводзіў у жыццё касмапалітычны, фармалістычны ўстаноўкі, Модаль, які нізка схіляўся перад «аўтарытэтам» фармалістаў і праводзіў іх лінію ў нас, Галаўчынер, які нізкапалітычна перад буржуазным Захадам. Усе яны павінны быць сурова раскрытыяваны. Партыйны друк і памылкі тт. Пяфеда і Рамановіча. Мя павінны звярнуць увагу на ўсё нашу літаратурную крытыку, якой таксама даглыча выступленні «Праўды» і «Культуры і жыцця». Метады замоўчвання, нягласнага крытыка, ахайванне наглядзіца і ў літаратурнай крытыцы.

Беларуская савецкая літаратура пад кіраўніцтвам партыі разаб'е дзесяці бязродных касмапалітаў і яшчэ вышэй узніме барацьбу за стварэнне твораў, вартых нашай чужойнай эпохі.

Пад кіраўніцтвам Комуністычнай партыі (большэвікоў) Беларусі мя ўжо маем немалыя дасягненні.

Дакада беларускай літаратуры, якая толькі што абдыслася ў стацыі нашай Радзімы — Маскве, паказала, што за апошні гады наша беларуская літаратура ўзялася на новую, вышэйшую ступень. Шырокая грамадская стацыя і ўсёй краіны дала высокую ацэнку нашым дасягненням. А гэтых дасягненняў мя дамаюся ў выніку таго, што намі штодзённа кіравала КП(б)Б, накіроўваючы нас на глыбейшае вывучэнне жыцця, на дасканалейшае авалоданне марксіска-ленінскай тэорыяй.

За выдатныя поспехі нашы пісьменнікі прысвоена высокае званне лаўрэатаў Сталінскай праміі. У дні 30-годдзя БССР больш 30 пісьменнікаў узнатарожаны арденамі і медалямі СССР.

У беларускай савецкай літаратуры наперадзе многа работы. Мя павінны поўнацэнна выканаць указанні ЦК ВКП(б) і па-сапраўднаму адлюстраваць гераічныя баявыя і працоўныя подзвігі свайго народа, дамагаючыся таго, каб савецкая літаратура штодзённа дапамагала савецкаму народу ў яго вялікай стваральнай працы, у набліжэнні светлых дзён нашага заўтра — камунізма.

Мне хочацца ад імя беларускіх паэтаў і пісьменнікаў з высокай трыбуны XIX з'езда большэвікоў Беларусі запэўніць рускай савецкай літаратуры сілы, каб даб'е

НА ВАРЦЕ РАДЗІМЫ

23 лютага ўвесь савецкі народ адзначаў 31-ую гадавіну свайх Узброеных Сіл. Трыццаць адзін год — гэта невялікі прамежак часу. Але гэтыя гады ў гісторыі Савецкай Арміі запоўнены залатымі старонкамі ярых, непаўторных прыкладаў мужнасці і адвагі, самаахвярнасці і баіцкоў, узораўі палкаводчага майстэрства і камандзіраў, бліскучымі незабыўнымі перамогамі.

Падпалкоўнік М. ДОСІН

Ад першых баёў пад Нарвай і Псковам з узброенай да зубоў нямецкай арміяй у 1918 годзе і да грандыёзных бітваў Вялікай Айчынай вайны — усё гэтыя гады з'яўляюцца гадамі жорсткіх выпрабаванняў для нашай Радзімы, гадамі велізарных бітваў не на жыццё, а на смерць з ворагамі савецкай краіны. І кожны раз, адзначаючы ўсёнароднае свята Савецкай Арміі, мя аглядаем назад на слаўны баявы шлях нашых Узброеных Сіл і з пацудам вылікага гонару ўспамінаем слаўныя паходы, суровыя бітвы і перамогі. Мя ганарымся тэму, што гісторыя баявых паходаў і жорсткіх бітваў з'яўляецца гісторыяй барацьбы савецкага народа пад кіраўніцтвам большэвіцкай партыі, пад кіраўніцтвам вялікіх правадзійоў Леніна і Сталіна за новы, справядлівы лад, за вялікую і святую праўду працоўнага чалавека, за знішчэнне эксплуатацыйнага чалавека чалавекам. З першых дзён свайго існавання Савецкая Армія даказала, што яна неадрыма ад народа, што яна створана для народа, для барацьбы за існаванне і ўмацаванне сацыялістычнага ладу ў нашай краіне.

Сігнатура рабочымі класам і працоўнымі вёскі капіталісты і памешчыкі сутрацілі Кастрычніцкі пераварот жорсткім супраціўленнем. Для ўзброенай барацьбы супроць маладой Савецкай дзяржавы аб'ядналіся ўсе чорныя сілы старога свету — капіталісты і паны, паны і гандляры, іх прыслупнікі — кадэты і манархісты, эсэры і меншэвікі, анархісты і ўсёх масцей буржуазныя нацыяналісты.

Для барацьбы за ўмацаванне новага, самага справядлівага ладу на зямлі былі створаны Узброеныя Сілы савецкай дзяржавы. У мэтах забеспячэння ўсёй паўнацэнна ўлады за працоўнымі масамі, — псілае і ў «Дэкларацыі праўды працоўнага і эксплуатаванага чалавека», атублікаванай 4 студзеня 1918 года, — і для ліквідацыі ўсялякай магчымасці аднаўлення эксплуатацыйнага ладу, дэкрэтуецца ўзбраенне працоўных, утварэнне сацыялістычнай Чырвонай Арміі рабочых і сялян.

28 студзеня Владимир Ільіч Ленін падпісаў дэкрэт аб стварэнні Чырвонай Арміі, а ўжо менш чым праз месяц маладыя савецкія палкі разбілі ўзброенага да зубоў ворага і павярнулі яго назад ад калыбелі рэвалюцыі — Петраграда.

Гэтай маладой арміі гісторыя не дала часу на камплектаванне, арганізацыю, узбраенне. Яна расла, гартвалася і мужыцка ў суровых бітвах за савецкую ўладу, за пачаснасць і незалежнасць нашай Радзімы.

У гады грамадзянскай вайны чорныя сілы знешняй і ўнутранай контррэвалюцыі агуртаваліся супроць маладой Рэспублікі Советаў. З поўначы і ўсходу, з поўдня і захада ішлі атрады ўзброеных, адмабілізаваных армій імперыялізма, ішлі з адзіным жададнем, з адзінай мэтай, каб здарыць маладую дзяржаву рэвалюцыі, знішчыць уладу рабочых і сялян, каб устанавіць павялічанае эксплуатацыйнае і прыгнечальнае. Але кожны раз на здзіўленне фэага свету, ворагі атрымлівалі сакрушальныя ўдары ад маладой Савецкай Арміі, прайшлі поўны разгром і адкатваліся туды, адкуль прыходзілі. Кожны паход Антанты, адзін грандыёзней другога, канчалася поўным паразам.

Ніколі не памеркнуў у памяці савецкіх людзей гэты гераічны дні, гэтыя велічныя старонкі баявой слаўнай гісторыі Узброеных Сіл нашай Радзімы.

Калі атрымлілі баі грамадзянскай вайны, савецкі народ з кіпучай энергіяй узяўся за сацыялістычнае будаўніцтва, а Савецкая Армія стала на ахове свяшчэнных рубяжоў

свайой Радзімы. Абкружана з усіх бакоў капіталістычнымі дзяржавамі, наша краіна ажыццяўляла грандыёсныя сталінскія планы сацыялістычнай перабудовы, стварэння цыжкай індустрыі, каб назаўсёды пазбавіцца ад капіталістычнай залежнасці, каб быць заўсёды здольнай адбіць усялякія спробы інтэрвенцыі.

Айчынная вайна была самым найвялікшым выпрабаваннем для савецкага народа, для яго Узброеных Сіл. Гэта было выпрабаванне трываласці савецкай дзяржавы, яе грамадскага і дзяржаўнага ладу. Ніводна іная краіна ў свеце не вытрымала-б камандзіра ўдара нямецка-фашысцкіх войск. Савецкая-ж краіна не толькі вытрымала паціск ворага, але і адолела перайсці пасля ў наступленне і канчаткова разграміць яго на яго ўласнай зямлі.

Савецкія людзі добра разумеюць, чым абумоўлена гэтая найвялікшая ў гісторыі вайнаў перамога. Таварыш Сталін даў на гэты вычарпальны адказ. «Урокі вайны, — адзначаў ён, — гавораць аб тым, што савецкі лад аказаўся не толькі лепшай формай арганізацыі эканамічнага і культурнага ўздыму краіны ў гады мірнага будаўніцтва, але і лепшай формай мабілізацыі ўсёх сіл народа на адпор ворагу ў вайсны час».

Савецкія Узброеныя Сілы не толькі ліквідавалі смертоўную небяспеку для свайой краіны, але і вызвалілі Еўропу ад фашысцкага нявольніцтва, дапамагі многім народам стварыць сапраўдную дэмакратыю, далі магчымасць ім будаваць сваё сабаднае, незалежнае жыццё. Савецкая Армія заваявала славу самай перадавой, самай прагрэсіўнай і самай магутнай арміі ў свеце. «І гэта зразумела, — адзначаў таварыш Сталін. — Пасля бліскучых перамог Чырвонай Арміі пад Масквой і Сталінградом, пад Курскам і Белградом, пад Кіевам і Віраваградом, пад Мінскам і Вабур'юскам, пад Ленінградом і Талінам, пад Ясамі і Львовам, пад Венай і Барлінам, — пасля ўсяго гэтага негяля не прызнаць, што Чырвоная Армія з'яўляецца перамагальнай арміяй, у якой можна было-б навучыцца многаму».

У чым-жа сіла, у чым крыніца бліскучых перамог Савецкай Арміі над усімі і ўсялякімі ворагамі? Для нас, савецкіх людзей, гэта даўно ясна і ўсім зразумела. Сіла і магутнасць нашых Узброеных Сіл чэрпаюць у ўсёнароднай любові народа, якой ён акружае сваю армію, у аднасці народа і арміі. Таварыш Сталін іскрава растлумачыў асноўныя асаблівасці Савецкай Арміі, як арміі «братва паміж народам і нашай краіны, арміі вызвалення прыгнечаных народаў нашай краіны, арміі абароны свабоды і незалежнасці народаў нашай краіны».

У суровыя гады Айчынай вайны Савецкая Армія прадэманстравала высокародныя якасці арміі-вызваліцельніцы, арміі, выхаванай у духу глыбокага інтэрнацыяналізма, павягі да іншых народаў, павягі і любові да рабочых усіх краін.

Выхаваная большэвіцкай партыяй, вялікім Сталіным, магутная сваім рэвалюцыйным духам і самаахвярнасцю дзеля вялікай агульнай справы, спялная жаласнай войскай дысцыплінай і арганізаванасцю, Савецкая Армія высокая пранесла свае баявыя спінгі праз усё велічэзныя бітвы і суровыя выпрабаванні. Партыя арганізавала, натхняла і вадзіла ў бітвы грозныя палкі нашых войск.

Уся гісторыя савецкіх Узброеных Сіл звязана з імаг правадзья і настаўніка савецкага народа, найвялікшага палкаводца ўсёх часоў Гераілісімуса Іосіфа Вісарыянавіча Сталіна. Таварыш Сталін стаў ля калыбелі нараджэння Савецкай Арміі. З імаг таварыша Сталіна звязаны ўсе выдатныя бітвы на ўсёх этапах існавання на-

шай арміі. Пад яго непасрэдным кіраўніцтвам савецкія войскі грамілі контррэвалюцыю пад Царыцыным, у Пермі, ля сцен Петраграда. На яго геніяльнаму плану быў разбіты Данікін. Таварыш Сталін кіраваў аперацыямі па вызваленні Савецкай Беларусі ад белалоськіх паноў, ён арганізаваў разгром Врангеля.

Таварыш Сталін узбагаціў нашу ваяцную навуку, узяў яе на новую небыўную вышыню. Ужо ў гады грамадзянскай вайны ён паказаў бліскучыя прыклады навуковага будаўніцтва вайсковых злучэнняў і атрамаістай масы тэхнікі. Ужо тады ім былі закладзены асновы новага, савецкага аперацыйнага майстэрства.

Кожная малая і вялікая бітва Айчынай вайны звязана з імаг таварыша Сталіна. Кіруючы велізарнымі франтамі ад Чорнага да Барэнцава мораў, ён, разам з тым, арганізаваў і штодзённа кіраваў грандыёзныя бітвы партызанскіх злучэнняў у глыбокай тыле ворага.

Сталінскае вучэнне аб стратэгіі і тактыцы лягло ў аснову савецкай ваяцнай навуцы. Распрацаваны ім палажэнні аб асноўных фактарах нашай перамогі ў Вялікай Айчынай вайне, аб контрастнацупленні з'яўляюцца новым адыбткам савецкай ваяцнай навуцы, які ўзнімае яе на яшчэ больш высокую ступень. Выдатны палкаводзец і настаўнік, ён выхаваў пляду таленавітых палкаводцаў, шматлікія камандзірскія кадры нашай арміі, што «вынеслі на сваіх плячах увесь цяжар вайны з Германіяй і яе саюзнікамі».

Імя Вялікага Сталіна было сімвалам нашай барацьбы супроць нямецка-фашысцкай захопнікаў, за свабоду і незалежнасць народаў. Вось чаму такая блязменная любові народа да свайго правадзья, вост чаму так ганарыцца наш савецкі народ тым, што ён жыў і працуе пад вадзіцтвам Сталіна. Думку савецкіх людзей выказаў таварыш Молатаў у сваім дакладе аб 28-й гадавіне Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі: «Гэта наша імясцё, што ў цяжкай гадзе вайны Чырвоную Армію і савецкі народ вёў наперад мудры і выпрабаваны правадзья Савецкага Саюза — Вялікі Сталін».

Вось ужо чатыры гады, як Савецкая Армія жыўе разам з усёй краінай у мірных умовах. Баявы воіны Айчынай вайны стаў адыбткам маладых салдат-патрыятаў у мірны час. Наша армія, ад салдата да генерала, у штодзёнай напружанай баявой вучобе ўдасканальвае сваё баявое майстэрства, надзейна ахоўвае мірную стваральную працу савецкага народа.

Падальшычы нашай вайны, імперыялісты Амерыкі і Англіі, у сучасны момант закланочаны арганізацыяй антысавецкіх блокаў, распавянаннем ваяцнай прапаганды супроць Савецкага Саюза. Яны ўсялякімі спосабамі імкнуча прынціпі гістарычны перамогі савецкіх Узброеных Сіл, прыніжваюць ролю Савецкага Саюза ў перамозе над фашысцкай Германіяй і імперыялістычнай Японіяй. Мэта гэтай хлусівай прапаганды аўтарытэту Савецкай Арміі, ідэалагічна надрыхтаваць свае народы да новай сусветнай бойні. Але простыя людзі ўсёго свету добра памятаюць, хто выратаваў іх ад нявольніцтва, хто прыбег ім свабоду і вызваленне, і ніякай хлусівай ворагам чалавечтва не ўдасца ахаць гістарычны перамогі савецкіх Узброеных Сіл, прыніжваюць заслугі савецкага воіна перад сумленнымі людзьмі свету.

Нашы Узброеныя Сілы надзейна стаць на варце Радзімы, свята ахоўваюць стваральную працу нашага народа. Усе намаганні савецкіх салдат, сяржантаў, афіцэраў і генералаў цяпер накіраваны на далейшае ўдасканаленне ваяцных і палітычных ведаў, на павышэнне баявой падрыхтоўкі. Гэта ратная праца савецкіх воінаў служыць той-жа вялікай мэце, што і намаганні ўсёго савецкага народа дзучэй набліжыў урачыстасць камунізма.

Алесь БАЧЫЛА

Ш Ч А С Ц Ё

АВАЛОДАННЕ МАРКСІСЦКА-ЛЕНІНСКАЙ ТЭОРЫЯЙ— ПЯРВЕЙШАЯ ЗАДАЧА РАБОТНІКАЎ МАСТАЦТВА

Таварыш Жданав у сваім дакладзе аб 29 гадавіне Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі гаварыў: «Вялікія і высокародныя задачы стаць перад тымі атрадамі савецкай інтэлігенцыі, якія закліканы весці выхавальную работу ў нашым народзе, пашыраць культуру, развіваць у нашым народзе новыя густы і запатрабаваны, умацоўваць маральна-палітычнае адзінства народа. Няма ніякага сумнення ў тым, што армія нашых праграмістаў, літаратараў, работнікаў мастацтва, настаўнікаў, работнікаў навукі, як і ўся савецкая інтэлігенцыя з часцю выканваюць свой абавязак».

Каб выканаць гэтыя патрабаванні найбольшае значэнне мае выхаванне ў нашай большавіцкай партыі і савецкага ўрада, савецкай інтэлігенцыі і, у першую чаргу, работнікаў мастацтва павінны дасягнуць авалодання скарбніцай навукі ўсіх навук — марксісцка-ленінскім вучэннем.

І зусім бесспрэчна тое, што актор, не ўзброены тэорыяй гэтага вучэння, не можа стварыць на сцэне пераканаўча праўдзінны і поўнакрэйны вобраз лепшага чалавека нашай эпохі — большавіка; а мастак, кампазітар і архітэктар не змогуць даць новы высокадзейны твор.

На марксісцка-ленінскаму вярхоў работнікаў мастацтва асабліва важна звярнуць увагу ў сучасны момант. Выкрыццё сярод групы крытыкаў касмапалітыкі — гэтых «істот безродных», выкрыццё нізканаконтна некастрычаных нашых інтэлігенцаў перад буржуазным Захадам паказала, што выхаванне работнікаў ідэалагічнага фронту ў духу патрыятызма і адданасці сваёй Радзіме магчыма толькі на базе марксісцка-ленінскага вучэння.

У 1947/48 навучальным годзе для работнікаў мастацтва ў Мінску пры ДOME партасветы быў створаны лектарый, які працаваў на спецыяльнай праграме. У гэтым-жа навучальным годзе ў дадатак быў адкрыты філіял Універсітэта марксісцка-ленінскага. І трэба сказаць, што працаваў ён у першыя месяцы бездакорна. Яго наведвалі звыш 100 работнікаў мастацтва. Так, слухачамі Універсітэта з'яўляюцца народныя артысты БССР І. Балюцін, А. Абуховіч, А. Нікалаева, заслужаныя артысты рэспублікі А. Кістаў, У. Шакрай і інш.

Для чытання лекцый у вачэрні Універсітэт былі запрошаны кіруючыя работнікі партыйных і савецкіх органаў, прафесары вышэйшых навучальных устаноў і спецыяльных інстытутаў. Аднак, у апошнія месяцы многія таварышы не сталі з'яўляцца на заняткі. Гэта вынік таго, што

дырэктары тэатраў, музычнага вучылішча, кансерваторыі і іншых мастацкіх устаноў, які правіла, у вучэбныя дні пачалі загружаць сваіх работнікаў шматлікімі заданнямі.

Адначасова здзіўляе і тая акалічнасць, што сярэд слухачоў Універсітэта марксісцка-ленінскага няма прадстаўнікоў тэатра імя Янкі Купалы. Бюро партыйнай арганізацыі тэатра фактычна самаўхілілася ад наладжвання марксісцка-ленінскага вучбы для акторскага калектыва. Бюро не кіруе і існуючымі гурткамі на вывучэнне «Канроткага курса ВКП(б)», і, як вынік, яны працуюць перагружана.

Нізка ідэйна-палітычная падрыхтоўка актораў рэзка сказалася на дзейнасці ўсёго тэатра. Так, на яго сцэне з'яўляюцца не зусім поўназваныя спектаклі («Дзень пудоўных падманаў» і інш.), адрача таго, у тэатры доўгі час дзейнічалі вучэбныя аэст-касманаліт І. Літвінаў і фармаліст Я. Рамановіч, якія ўсялякімі спосабамі імкнуліся не дапусціць на сцэну савецкіх п'ес, а калі такія п'есы і трапілі, як «З народам» К. Крапіва, дык яны імкнуліся ўсялякім чынам іх прамацаваць.

Зусім не ахоплены марксісцка-ленінскай вучобай акторы хора і балета опернага тэатра.

Не лепшая справа з падрыхтоўкай работнікаў мастацтва ў абласных. Калі ў Віцебскім тэатры імя Я. Коласа, у Магілёўскім абласным тэатры і музычным вучылішчы вывучаюць «Кароткі курс гісторыі ВКП(б)» і біяграфіі В. І. Леніна і І. В. Сталіна ўсе работнікі, то гэтага нельга сказаць пра іншыя тэатры і шматлікія мастацкія ўстановы абласцей.

Так, напрыклад, у калектыве Палескага абласнога тэатра налічваецца 59 чалавек. Над павышэннем-жа свайго тэатрычнага і палітычнага ўзроўню працуюць толькі члены партыі, астатнія-ж работнікі зусім не вучацца. Яшчэ горш абстаць справа ў тэатры імя Ленінскага камсамола. Тут фармальна палітгурткі і арганізаваны, але-ж яны збіраюцца не больш двух разоў за поўгода. У тэатры пануе неарганізаванасць, парушэнне працоўнай дысцыпліны. Аднак, ні партарганізацыя, ні месцнае профсаюза амаль не звяртаюць ніякай увагі на такое становішча.

У блэйшы-ж час неабходна прыкласці ўсе намаганні для таго, каб марксісцка-ленінскае вучоба сярэд работнікаў мастацтва была наладжана ва ўсіх калектывах рэспублікі і каб яна праводзілася на высокім ідэйна-палітычным узроўні.

Н. МАЗЫРСКІ.

Васіль ВІТКА
Песня дружбы

Латышы заспявалі «Пут, вейн». Мы душой адгадалі: Ветрык, вей!

І за рукі ўзяліся — Шмат даверлівых рук. Рыга, Кіев, Тбілісі — Неразрушны наш круг.

На паліне вясёлай Разалены абрус. Воздзяць песню наукола Узбек, казах, беларус.

Нашы мары і песні, І цяпло верхніх рук — Мы табе іх прынеслі, Сталін — лепшы наш друг.

Незбабная мова, Толькі ўсё нам радней Два сардэчныя словы: Ветрык, вей!

Вей узвемлі поўнымі, Каб ярчай дзень прыдзі Над заводзімі, домамі Зіхацелі агні.

Вей над спінкам поўнеты І над песняю жней, Над гарачым палеткам Вей!

Круг расце на паліне Усё шырэй і шырэй. Заспявалі армяне: Ветрык, вей!

Падхалілі эстонцы: Ветрык ласкавы, вей! Падымцеца сонца Над зямлёю вышэй.

І ад краю да краю Над радзімай усёй Песня дружбы лунае: Ветрык, вей!

Вей у час развітання І ў дарозе нам вей, Вей да новых спатканняў, Пут, вейн!

КАЛГАСНЫЯ БІБЛІЯТЭКІ-ПЕРАСОЎКІ

Гомель. Целяшэўская сельская бібліятэка, Уваравіцкага раёна, стварыла чатыры бібліятэкі-перасоўкі для абслугоўвання калгасцоў у перады падрыхтоўкі і правядзення вясновай сяўбы. У кожнай бібліятэцы — па 30—50 кніг мастацкай і палітычнай літаратуры. (Наш кар.)

Супроць лібералізма і беспрынцыповасці

(На адкрытым партыйным сходзе ў тэатры імя Янкі Купалы)

Гэтымі днямі ў Беларускай Дзяржаўнай тэатры імя Я. Купалы адбыўся адкрыты партыйны сход, прысвечаны абмеркаванню артыкулаў, надрукаваных у газетзе «Праўда» і «Культура і жыццё» аб адной антыпартыйнай групе тэатральных крытыкаў.

З дакладам выступіў рэжысёр тэатра К. Саннікаў. Ён гаварыў аб беспрынцыповасці гора-крытыка М. Модэля, які выступаў супроць агульных п'ес. Дакладчык крытыкаваў фармалістычны спектакль — «Паўлінка» і «Дзень пудоўных падманаў» у пастаноўцы рэжысёра І. Літвінава. Правільна дакладчык адзначыў, што частка калектыва тэатра адмоўна ставілася да сучаснай драматургіі, не разумела задач перабудовы.

Усе гэтыя факты гавораць аб тым, што ідэйна-выхавальная работа ў тэатры знаходзіцца на нізкім узроўні.

Пасля даклада выступіў І. Літвінаў. Ён імкнуўся дасягнуць, што яго фармалістычны светлагляд, яго шкодная ідэйная пазіцыя ў мастацтве з'яўляюцца толькі асобнымі памылкамі. Але нават і ў гэтых «самакратычных» прызнаннях І. Літвінаў імкнуўся шукаць апраўданні. Ён вымушаны быў прызнаць спектакль «Паўлінка» фармалістычным, але разам з тым заявіў, што такі варыянт пастаноўкі, з яго гункіты гледжання, быў больш прыдатным, намякаючы на ацэнку гэтага спектакля крытыкам Жукавай, якая падтрымала фармалістычную канцэпцыю спектакля «Паўлінка» і падвергла крытычанаму разгору спектакль «З народам». Між іншым, як высветлілася на сходзе, Жукава, гэты апалагет вясёльскіх і гурвічэў, раілася ў абласных беларускіх спектакляў не з кім іншым, як з Літвінавым.

Інча выдаўна І. Літвінаў ахаіваў спектакль і п'есу «З народам», а вобраз Канстанціна Заслонава, створаны арт. Б. Платонавым, называў «голай агіткай» і патрабаваў замяны Б. Платонава ў гэтай ролі. Усё гэта было выкрыта без дапамогі І. Літвінава.

На партыйным сходзе знайшліся і адвакаты Літвінава. Гэтую задачу ўзяў на сябе сакратар партыйнай арганізацыі тэатра

С. Бірыла. Ён не здолеў і не імкнуўся прааналізаваць памылкі Літвінава, які стаіць на антыпартыйных пазіцыях. Ні з таго, ні з с'яго С. Бірыла рынуўся ў абарону гонару тэатра, быццам выкрыццё касманаліта І. Літвінава ў нейкай меры знізіць аўтарытэт тэатра. Замест большавіцкага выткрыця спраўданага тэатра І. Літвінава, С. Бірыла спрабаваў ахаіць тэатральную крытыку ў газетзе, заявіўшы, што і без дапамогі тэатра разбіраўся ў сваіх памылках і вынаходзіў шляхі свайго развіцця. Гэтае непартыйнае выступленне С. Бірылы аб'ектыўна змазала палітычную важнасць і прынцыповасць пастаўленага на сходзе пытання. С. Бірыла не знайшоў нічога лепшага, як звярнуцца да І. Літвінава з пажаданнем «перабудавання» ў далейшай працы.

Памылкі Я. Рамановіча С. Бірыла звёў да бездапаможнасці, як загадкава літаратурнай часткай тэатра, пабавіўшыся акрытыка сказаць аб палітычных памылках Я. Рамановіча як у крытыцы, так і ў драматургіі.

Артыст У. Уладзімірскі падкрэсліў у сваім выступленні, што некаторыя сучасныя п'есы («З народам», «Канстанцін Заслонаў» і інш.) фармалісты і эстэты сустракалі ў іткі, што значна ускладняла творчую працу над вобразам савецкага чалавека.

Тав. Уладзімірскі таксама лічыць, што спектакль «Дзень пудоўных падманаў» не адпавядае патрабаванням, таму яго не варта было ставіць. Мастацкі совет тэатра павінен шырока абмяркоўваць пастаноўчаныя планы, таму можна будзе забяспечыць памылка. Я. Рамановічу быў давераны важны ўчастак работы — загадаваў літаратурнай часткай тэатра, але ён не справіўся з гэтай працай.

Артыст В. Краўцоў адзначыў, што рэжысёр Літвінаў і Галаўчынер не пазбавіліся фармалістычных перахыткаў, яны ў сваёй творчасці схіляюцца перад захоне-еўрапейскай драматургіяй, не разумеюць сучасныя п'есы.

Тав. Краўцоў гаварыў, што рэжысёр-фармаліст не спрымаюць росту рэжысуры ў тэатры. Яны не дапускаюць у тэатр новыя рэжысёрскія сілы, не выходзяць рэжысёраў у калектыве тэатра.

Артыстка І. Ждановіч адзначыла ў сваім выступленні, што яшчэ артыст В. Краўцоў у свой час змагаўся з фарма-

лізмам І. Літвінава, які змагаўся з ім і ўвёў калектыву тэатра.

Беспрынцыповым было выступленне на сходзе загадкава літаратурнай часткай Я. Рамановіча. Ён нават не прааналізаваў сваіх памылак, адзначаных у друку. Ён зусім абыйшоў сваё шматгадовае патуранне І. Літвінава, чым пямала садзейнічаў укараненню фармалізма ў яго рэжысёрскія практыцы, не раскрытыкаваў сваю памылковую пазіцыю ў адносінах да многіх савецкіх п'ес і асабліва да п'ес і спектакляў «З народам». Я. Рамановіч папярэдуў сход аб тым, што ён не вытхавіўся да грунтоўнага выступлення і тым самым даў аразумець, што правільны ўказанні друку на яго памылкі яшчэ не прымуслі яго асанасаваць і прызнаць іх.

Сакратар ГБ КП(б)Б па прапагандзе тав. Саламаха адзначыў, што партыйны сход праішоў на нізкім ідэйным узроўні, бо ён не быў падрыхтаваны.

Неабходна ўзмацніць палітычную работу ў тэатры па ідэйнаму выхаванню работнікаў калектыва. Крытыка і самакрытыка ў штодзёнай працы павінна быць больш прынцыповай і свечасовай.

Тав. Саламаха лічыць выступленне І. Літвінава незадавальняючым, таму што ён больш апраўдваўся, а не аналізаваў сваю шкодную пазіцыю ў мастацтве.

Найбольш здзіўляючым было выступленне дырэктара тэатра тав. У. Стаўляха. Ён заняўся ўскладненнем дасягненняў тэатра, абураліся на тэатральную крытыку, якая быццам не дапамагала ў рабоце тэатра. Крытыка не падабаецца яму таму, што выкрывае беспрынцыповасць у выбары рэпертуара і фармалістычныя памылкі ў асобных пастаноўках. Пагардлівы тон да крытыкі сведчыць аб неразуменні У. Стаўляхам гэтай важнейшай зброі партыйнай і грамадскай думкі. Ён узяў на сваю абарону фармалістычны спектакль Літвінава «Дзень пудоўных падманаў» і не зрабіў ніякай спробы дапамагчы сходу выкрыццё носьбітаў касмапалітызма і фармалізма ў тэатры.

Сход у тэатры імя Я. Купалы паказаў, што кіраўнітва тэатра не разумее ўсёй палітычнай важнасці пытання барацьбы з безроднымі касмапалітамі, фармалістамі і эстэтам. У тэатры яшчэ не разгорнута выкрыццё антыпартыйных памылак. Сведчаннем гэтага з'яўляецца сход, які адбыўся толькі фармальна, а не па сутнасці.

Філіял абласной бібліятэкі на заводзе

На заводзе «Гомсельмаш» на працягу года працуе філіял абласной бібліятэкі, які налічвае звыш 8 тысяч кніг мастацкай, палітычнай і тэхнічнай літаратуры. Тут часта праводзяцца канферэнцыі чытачоў, на якіх абмяркоўваюцца лепшыя творы савецкай літаратуры. За апошнія месяцы былі наладжаны канферэнцыі чытачоў па творах «Аповесць аб спраўдана чалавеку» В. Палявога, «Шчасце» П. Паўленкі, «Буря» І. Эрэнбурга, «Кавалер Залатоў звязды» С. Вабаўскага, «Глыбокая плынь» І. Шамякіна.

Вялікім поспехам у чытачоў карыстаюцца такія творы беларускіх савецкіх пісьменнікаў, як «Дрыгва» Я. Коласа, «Салавей», З. Вядулі, «Трэпяе казалец» К. Чорнага, «Будучыня» Э. Самуіленка, байкі і вершы К. Крапіва, пазмы і вершы П. Броўкі, П. Глебкі, А. Куляшова, М. Танка і інш.

Цяпер філіял абласной бібліятэкі рытуе вялікі літаратурны вечар, прысвечаны жыццю і літаратурнай дзейнасці А. С. Пушкіна.

ЛЕПШЫ ДОМ КУЛЬТУРЫ

Добра працуе сельскі лектарый Канстанцінаўскага Дома культуры ў Свірскаім раёне, Маладзечанскай вобласці. За другую палову 1948 года членамі лекторый прачытана каля ста лекцый і дакладаў на палітычныя і навуковыя - прадрадаваўчыя тэмы.

Канстанцінаўскі Дом культуры заняў першае месца ў спаборніцтве культасвет-устаноў раёна.

Абмеркаванне кнігі «Беларускія сыны»

У Бабруйску адбылося абмеркаванне парт. існае кніжкі былага камандзіра 1-й Бабруйскай партызанскай брыгады Героя Савецкага Саюза В. І. Лівецкага.

Абмеркаванні ўдзельнічалі былыя члены аддзялення Р. КП(б)Б, партызаны і партызанкі, які змагаліся ў атрадах народна-рэвалюцыйнага вайны на Бабруйшчыне. Сярод іх — былы камандзір атрада З. Дзямішын, нач. штаба і рэдактар падпольнай газеты «Партызан Бабруйшчыны» С. Крамніў, палітрук роты П. Маслаў, член падпольнага Р. КП(б)Б Р. Сяўкіч, былы дыверсант А. Сіборскі, в.зведчыца Т. Савадцева і другія.

Кніга «Беларускія сыны» зрабіла на мяне вялікае ўражанне, — сказаў тав. Лівецкі. — У ёй праўдыва паказаны незвычайныя дні змагання з нямецкім фашызмам, створаны запамінальныя вобразы

партызан. Але, разам з тым неабходна шырэй паказаць дзейнасць Бабруйскага падпольнага Р. КП(б)Б.

Недастаткова поўна паказаны ў кнізе і падпольныя-камосольныя, — сказаў у сваім выступленні С. Крамніў. — На мой погляд, неабходна больш увагі аддаць адлюстраванню таго, як камсапол арганізаваў і натхняў на барацьбу несаюзную моладзь.

П. Маслаў, Р. Акуліч, А. Сіборскі і другія гаварылі аб каштоўнасці кнігі «Беларускія сыны».

Мы вельмі ўдзячны аўтарам за створаны ім яскравы твор аб беларускіх героях-партызанах, — сказала ў сваім выступленні т. Савадцева. — Кніга «Беларускія сыны» мае вялікае выхавальнае значэнне. Пажадаем аўтарам паспяхова завяршыць гэту карысную работу.

НОВАЯ КНИГА

Якуб Колас. У палескай глушы. (У перакладзе на рускую мову) Масква. Дзяржаўнае выдавецтва мастацкай літаратуры. У кнігу ўключаны аповесці «У палескай глушы» і «Дрыгва». 528 стар., цана 9 руб.

Арцызь Куляшоў. Комуністы. Зборнік вершаў па рускай мове. Дзяржаўнае выдавецтва БССР. Пераклад зроблены М. Ісакоўскім, Я. Чыжовым, Я. Халецкім, А. Гародзецкім і Я. Кавалевым. У зборніку змяшчаюцца новае паэма «Новае рэчынча» ў перакладзе Я. Халецкага. 109 стар., цана 5 руб. 50 кап.

Фанцінэа Багушэвіч. Выбранае. (На рускай мове). Масква. Дзяржаўнае выдавецтва мастацкай літаратуры. У кнізе наведзены больш за 100 вершаў і аповесці «Душа беларуская» і «Смысл беларускай» ў перакладзе на рускую мову М. Галадзіна, Б. Іршніка, П. Сямціна, П. Карабала, А. Таркоўскага і В. Баранка. 79 стар., цана 1 руб. 75 кап.

Міхаіл Сяродкоў. Беларуская савецкая літаратура за 30 год. Стэндаграма публікацый дэкады, якая была прычэпана ў лістападзе 1948 года ў г. Мінску. Дзяржаўнае выдавецтва БССР. Рэдакцыя палітычнай літаратуры. 58 стар., цана 1 руб.

С. Малінін. Трыццаць год сацыялістычнай прамысловасці Беларусі. Дзяржаўнае выдавецтва БССР. 29 стар., цана 80 кап.

А. Ус. Жанчыны савецкай Беларусі. Дзяржаўнае выдавецтва БССР. 264 стар., цана 2 руб.

Якуб Колас. Хата рыбак. Паэма. Пераклад з беларускай мовы С. Гародзецкага, Б. Іршніка, П. Сямціна. Кніга выдадзена пад рэдакцыяй Н. Чубоўскага. Масква. Дзяржаўнае выдавецтва мастацкай літаратуры. 252 стар., цана 8 руб. 50 кап.

Патрусь Броўка. Выбранае. Вершы. Аўтарызаваны пераклад з беларускай мовы пад рэдакцыяй Б. Іршніка. Масква. Дзяржаўнае выдавецтва мастацкай літаратуры. 272 стар., цана 10 руб.

Арцызь Куляшоў. Вершы і пазмы. Аўтарызаваны пераклад з беларускай мовы. Масква. Дзяржаўнае выдавецтва мастацкай літаратуры. 240 стар., цана 8 руб. 50 кап.

Максім Горні. Выбраныя літаратурна-крытычныя артыкулы. (На рускай мове). Мінск. Дзяржаўнае выдавецтва БССР. 198 стар., цана 7 руб.

Іван Шамякін. Глыбокая плынь. Раман. Мінск. Дзяржаўнае выдавецтва БССР. 308 стар., цана 11 руб. 35 кап.

А. Міронаў. Канец лятняды. (Зборнік аповяданняў на рускай мове). Мінск. Дзяржаўнае выдавецтва БССР. 216 стар., цана 9 руб. 20 кап.

Беларуская літаратура. Падручнік па гісторыі беларускай літаратуры для 8 класа сярэдняй школы, падрыхтаваны Інстытутам літаратуры, мовы і мастацтва Акадэміі навук БССР. Пад рэдакцыяй В. В. Барыскіна і М. Ч. Лынькова. Мінск. Дзяржаўнае выдавецтва БССР. 264 стар., цана 8 руб.

„У ІМЯ РАДЗІМЫ“

За апошнія гады мастацкая літаратура Савецкай Беларусі ўзабагацілася многімі актуальнымі творами на тэмы Айчыны, вайны і пасляваеннага будаўніцтва; важнейшыя праблемы нашай рэчаіснасці знайшлі сваё адлюстраванне ў шмат якіх творах беларускіх пісьменнікаў.

У раду такіх твораў знаходзіцца і надаўна выданае новая кніга Усевалада Краўчанкі «У імя Радзімы».

Кніга называецца гэтай кнігай, бо яе высокароднай тэмай з'яўляецца героям савецкага народа. У кнізе баявыя справы і подзвігі палымных партызан-партизан у гады жорсткай барацьбы з нямецка-фашысцкімі захопнікамі (аповесць «Рыгор Шыбай») зусім натуральна і законамерна пераключаны на самаадданую, героічнай працяг савецкіх людзей у дні пасляваеннай напідодзі (аповесць «Станаўленне», аповяданні «Веснавымі днямі»), Рыгор Шыбаў і яго сябры («Рыгор Шыбай») і многія іншыя героі кнігі. Усіх гэтых людзей аднае іх творчая актыўнасць, большавіцкая загартаванасць, адзінства перакананняў і імкненняў.

Для савецкіх людзей Айчынная вайна была не толькі маральным і ваенным выпрабаваннем, але і вялікай школай духоўнага росту, жыццёвай практыкі і ведаў. Такім наўстае перад чытачом Кастусь Рудкоў — герой аповядання «Веснавымі днямі». Для трактарыста Рудкова грамадскія інтарэсы вышэй, чым асабістыя, і ён, чалавек новай савецкай маралі, паступае па асабістым і ідэе на працоўны подзвіг, каб багачей красавала жыццё, за якое ён сам змагаўся са зброяй у руках.

Каштоўнасць новай кнігі У. Краўчанкі заключаецца ў тым, што ў дзейнасці яго

герою ў поўнай ступені выражаны дух сучаснасці, а ў іх рысах ёсць шмат чаго з таго новага, што вырасла большавіцкай партыяй у савецкім народзе.

Вобраз Рыгора Шыбава, наглядчы на рад неадоху ў яго абмадэўцы, можа быць прыкладам самаадданнага служэння савецкага чалавека сваёй Айчыне. Рыгор Шыбай выступае чалавекам дзеяння, творца гаранія, ініцыятывы. У Краўчанка паказаў гэта на радзе эпізодаў. Шыбай ухітраецца нават дзень ставіць міны для ўзрыву чыгуны; ён вынаходзіць сваю самаробную міну; калі нястала ў атрадзе толу, адшукае інжынера Шаўгуліда, і той маструе жалезныя кліны, — зноў ад рук шыбаўцаў лямпач над ахон зарожыя цынтры; нарэшце, на загад начальніка цэнтральнага партызанскага штаба, Шыбай арганізуе і ўзначальвае маладзёжны дыверсійны атрад.

Пісьменнік паказаў, што вытокі, крыніцы гэтых якасцей героя — у нашым савецкім ладзе, у пераўтварэнні і ўзвышэнні ідэяў камунізма, у дружбе народаў Савецкага Саюза. У гэтых адносінах асабліва запамінаецца эпізод, калі партызаны слухаюць па радыё ў дзень 7 лістапада драмону і загад таварыша І. В. Сталіна, запамінаецца раздзел аповесці «Масква».

Напісаная ў асноўным на фактычным матэрыяле з дзейнасці Героя Савецкага Саюза Р. Такуева, аповесць «Рыгор Шыбай» у свой час пасля апублікавання ў часопісе «Полымя» выклікала шматлікія водгукі літаратурнай крытыкі і чытачоў. І гэта зусім зразумела, калі прыгадаць тую асабістую патрабавальнасць, з якой сустракае савецкі чытач творы на героічную тэму.

Талы аповесць «Рыгор Шыбай» зусім слушна крытыкавалася за спрэчанае вобразнае, за недастатковы паказ кіруючай ролі камуністаў, за фатаграфічнасць замест глыбокага раскрыцця з'яў, падзей, характараў і г. д. Многіх з тых крытычных зауважэнняў Усевалада Краўчанка ўлічыў пры паўторным выданні твора.

Аповесць «Рыгор Шыбай» увайшла ў новы зборнік у некалькіх дарадках і дапоўненым выглядзе.

У другой рэдакцыі вобраз Шыбаева атрымаў больш поўную абмадэўку і акрэсленасць дзякуючы таму, што аўтар дапоўніў яго радкам цікавых момантаў і рыс: узмацніў псіхалагічнае раскрыццё душы і характара Шыбаева, увёў хвалю

ПАРТЫЙНЫ СПЯКТАКЛЬ

(„У адным горадзе“ — прэм'ера ў Рускаім драматычным тэатры БССР)

Шчыра да ідэяў часу рэдка вышала бачыць на сцэне жыццё, хваляючы вобразамі большавіка. У спецыяльнай азначэнняў, што натварыў у нашым мастацтве фармалісты і іх падатоскі, можна знайсці скрытыя і адкрытыя атакі іменна супроць гэтага вобраза. І не выпадкова, што такая п'еса як „У адным горадзе“ А. Сафронава толькі зараз убачыла сталічную сцэну БССР.

Рускі драматычны тэатр БССР зрабіў правільна, выбраўшы для пастаўкі іменна гэтую п'есу, ідэйны і мастацкія якасці якой прызнаюць нашай грамадства і ўрадам, — п'еса ўдасцена Сталінскай прэміі.

„У адным горадзе“ — спектакль аб партыі, якая пераўтварае жыццё і людзей, спектакль пра большавіка, які ўвасабляе сабой непапулярныя прынцыповасць, адна са свайх пачаснай справе. З першага з'яўлення сакратара гарма Патрова на сцэне глядач пачынае бачыць акалічанае жыццё і людзей вачыма Патрова. З'явіўся ў горадзе Патроў і быццам прысе сабой новае разуменне аб савецкім чалавеку і яго грамадскай вартасці. Здавалася-б, што старыны горваканькома Ратнікаў правільна робіць, ствараючы грандыёзны праект рэканструкцыі горада з кварталямі шасціпавярховых будынкаў у рабочым пасёлку. А Патроў наглядзеў на гэты праект вачыма рабочых, якім давалася-б жыццё ў тых збудаваннях. І аказалася, што Ратнікаў не разумее жыцця простага чалавека, не разумее ён, што нехта прымушаць гэтага чалавека жыць у бараках і чакаць чатыры гады, пакуль будзе збудаваны жылдзёны гіганты, калі можна збудавать не горшы, а лепшы пасёлак за поўгода. Збудаваньне так, каб рабочы меў магчымасць пад вакном свайго дома пасадзіць агарод, абыні, зрабіць кветнік і г. д. Патроў больш разумее жыццё простага чалавека, больш разумее людзей. Ён правільна разумее і Ратнікава. Чыне большавіка — чалавеканяўцы падказала яму, што пад пражэктарствам Ратнікава крысця яго адарванасць ад мас і яе патрабаванні. І Патроў не памыліўся. Ратнікаў адгародзіў сабе ад народа загадчыкам горжылдзёна кар'ерыстам Сарокіным і перадаў клопаты аб надзённых патрабах працоўных горада на нячыстае сумленне гэтага праіжэцвета.

Ратнікам і сарокіна, на жаль, яшчэ нярэдка з'ява ў нашым жыцці, і таму спектакль набывае асаблівае выхаванчае значэнне. Ён вучыць глядача распазнаваць такіх людзей, вучыць правільна ставіцца да іх, як паставіўся да іх большавік Патроў.

Умець па-партыйнаму паставіцца да жыцця — самая каштоўная якасць савецкага чалавека. І гэтую якасць Патроў выхоўвае ў рабочым, хто варты насіць яе. Гэтую якасць Патроў убачыў у намесніку старшыні горваканькома Бурміну, які прыйшоў да сакратара гарма пагаварыць аб „ратнікаўскім стылю“ працы. Гэты „стыль“ быў не на сэрцу не толькі Патрову, а і Бурміну. Але Патроў не проста працягнуў руку дапамогі свайму аднадумцу, а параў і яму паставіцца да свайго працы і Ратнікава так, як павінен гэта зрабіць камуніст.

Вельмі тактоўна і ўважліва вырошчвае Патроў пачуццё большавікага стаўлення да жыцця ў журналіста Кляўдзі Бурміну, якая таксама прыйшла да яго са свайм сумненнем: ці можа яна — дачка Бурміна, напісаць у газету аб згананым стылю работы Ратнікава. Але Патроў таксама даў ёй зразумець, што яна павіна ўгадзіць гэта пытанне са свайм разуменнем большавіка прынцыповасці. Клява ўгадзіла і выступіла ў газеце, нягледзячы на тое, што перад гэтым абдылося нешта вылікаў і яе жонкі: сын Ратнікава, Павел, афіцёр Савецкай Арміі, прызнаўся ёй у сваім каханні і прананаваў паехаць разам з ім у часць.

Упарт змагаўся Патроў, каб і Ратнікаў вырнуў страчанае пачуццё свайго партыйнага абавязку перад народам. Але для такіх людзей, як Ратнікаў, неабходны больш суровы ўроў жыцця. Сесія гаралдзёна савета вызваліла Ратнікава ад абавязку старшыні.

Актарскі калектыў, заняты ў пастаўцы, зразумее яе ідэйную вартасць і прыклаў усё намаганні, каб глыбей раскрыць тым пераўтвараючай ролі партыі.

І тут у першую чаргу трэба адзначыць глыбокае пранікненне ў вобраз Патрова і майстэрскае выкананне яго народным актэстам рэспублікі Д. Арловам. Перад актэстам стаяла найцяжэйшая задача: стварыць глыбока інтэлектуальны вобраз партыйнага кіраўніка, у няшматсласнай ролі талі зразумець глядачу, што са скульмі словамі героя крысця тонкае разуменне жыцця і людзей.

Д. Арлоў стварыў іменна такі вобраз Патроў. Д. Арлова захапляе з першага

з'яўлення на сцэне тым, як ён ставіцца да людзей і напірае ў іх жыццё. Надкупка стрыманасці Патрова, яго тонкі разумны гумар. Бадай кожнае слова, якое гаворыць актэар ад імя свайго героя, надкрэсавае думку, раскрывае сэнс сказа. І амаль кожнаму слову актэар здолецца прыдаць адпаведнае адценне і таму гутарка Патрова заўсёды поўная задушэўнасці і жыццёвасці.

Вобраз Патрова — вялікая і прынцыповая ўдача Д. Арлова. Гэтая ўдача тым больш прынцыповая, што поруч з Патровым у спектаклі развіваецца вобраз Ратнікава. Гэты вобраз больш дынамічны ў сваім развіцці, больш разнабаковы. Мы бачым Ратнікава на працы, дома, у яго сямейных адносінах з маладой жонкай і сынам. Ратнікаў пераконаны ў сваіх меркаваннях, а пасля адмаўлення ад іх. Вобраз Ратнікава ўвёс у рух свайго развіцця. Тым не менш, у спектаклі пераважае вобраз Патрова. Пераважае не таму, што актэар А. Кістаў не знайшоў для свайго героя больш моцных сродкаў. Наадварот, і А. Кістаў таксама глыбока пранікся ў вобраз Ратнікава і стварыў яго не з меншым майстэрствам. Але справа ў тым, што жыццёвы змест Патрова, выхаванчае значэнне гэтага вобраза вышэй і значней вобраза Ратнікава, бліжэй да сэрца глядача.

Роль Ратнікава мела сваё асаблівае значэнне для А. Кістава. Тут актэар стрымліваў сабе ад залішняй афектнасці і тэатральнай позы, непатрабных для вобраза савецкага чалавека, і тым самым дамогся жыццёвай праяўленасці і мастацкай пераканальнасці. Нават такая сцэна, як размова з Сарокіным, калі Ратнікаў стаяла ясна, хто такі Сарокін, праведзена Кіставым з высокім майстэрствам, бо актэар знайшоў мору пачуццяў Ратнікава.

Затое для вобраза Бурміна патрэбна была большая страенасць, большае разпаланаваць пачуццяў, чым удалося гэта выявіць актэару І. Рабэ. У агульных контурах актэар правільна нарысваў вобраз Бурміна, але яго трэба напоўніць глыбейшымі і дзейнымі пачуццямі.

Бадай тое-ж самае можна адрасаваць актэару І. Шарману (Павел) і актэару В. Бурміну (Кляўдзія). Калі ў сцэнах з Патровым Кляўдзія стварае вобраз сапраўднай савецкай журналісткі, дык у асабных адносінах з Паўлам ён несае сардэчнай шчырасці і праўды пачуцця. Такой-жа праўды пачуцця вельмі мала ў Паўла.

Актэары В. Сарокін, схільны ў сваёй творчасці да вострага гратэска, стварыў запамінальны вобраз начальніка горжылдзёна Сарокіна, хоць ён некалькі і выраваецца сваймі манерамі ігры з агульнага ансамбля спектакля.

Некаторыя прычанны вылікаюць актэары Маткоўскі (рэдактар газеты Голубеў) і Л. Кукіс (архтэктар Гарбачоў). У спектаклі лёгка можна было-б абысціся і без Голубева, але, калі ўжо ён пакінуты, дык неабходна было-б трактаваць яго больш сур'ёзна і адпаведна жыццёвай праўдзе. Гарбачоў прадстаўлен у спектаклі „слайальным спецам“ 20-ых гадоў, які сёння выглядае архаічным.

З жаночых вобразаў спектакля трэба яшчэ адзначыць добра створаны, запамінальны вобраз маці Бурміна (арт. А. Якаўлева) і жонкі Ратнікава (арт. А. Шах-Парон). У цэлым-жа актэарскі калектыў добра справіўся з задачай стварэння высевайдэнага чыкавага і патрабнага для савецкага глядача спектакля.

К. ГУБАРЭВІЧ.

Спектакль „У адным горадзе“. Гарбачоў — галоўны архтэктар горада — арт. Л. Кукіс, Патроў — сакратар гарма партыі — нар. арт. БССР Д. Арлоў. Фота Г. Буаганні.

ЛЯ ВЫТОКАЎ МАСТАЦТВА

Рэспубліканскі Дом народнай творчасці ў часць 30-годдзя Савецкай Беларусі арганізаваў выстаўку работ народных талентаў. Адна з вышэйшых самадзейнага мастацтва прадстаўлены на ёй вялікай колькасцю работ па жывапісу, скульптуры і графіцы.

Не ўсе экспанаты выстаўкі аднолькавы па ўзроўню выканання, але адно ўдзіліца ім усім — у кожным з іх аўтар укладзе ўвесь свой талент, у кожным з іх ёсць шмат наміральнасці, непасрэднасці і самабытнасці. Многія работы па сваім ідэйным і фармальным якасцям могуць у поспехам экспаніравацца на любой выстаўцы мастакоў-прафесіяналаў.

Значны лік работ прысвечаны арганізацыям беларускай савецкай дзяржаўнасці, вялікім правадарам Леніну і Сталіну. На карціне Н. Дударова „Ленін у Рэаліве“ В. І. Ленін паказаны ў момант вялікага рэзольцы. З адказнай тэмай аўтар у асноўным справіўся. Уся карціна прасякнута агульным уражаннем дапамагача і сціпласці, але даволі выразная кампазіцыя, гама колераў і пейзаж, які служыць фонам вора.

Вобраз вялікага прадаўжальніка справы В. І. Леніна гаварыцца І. В. Сталіна абра раскрыты ў рабоце Н. Аўчынніка „Брест“. Аўтару ўдалося стварыць праўдзінны вобраз правадары савецкіх народаў.

Нямечка-фашысцкія захопнікі выгналі з савецкага горада. Са шчырай радасцю аны людзі сустракаюць сваіх вызаліцель-танкістаў. Радуюцца старым, жанчыны, дзеці... Два піонеры паднісці афіцэра-бавы сідат, які яны схаваў і збергаў німечкіх захопнікаў. «Юныя патры-

ты» — назваў сваю карціну Н. Аўчыннікаў. У тым, як ён здолеў сцалучыць у адно гарманічнае цэлае шматлікую кампазіцыю, як ён вырашыў цэнтральны вобраз — афіцэра-танкіста і піонера са сціпам, — адчуваецца, што аўтар па-майстэрску валодае жывапісным сродкам, а галоўнае — умее вялікую ідэю ўвасабляць у добрую форму.

У карціне Е. Рудчыка (Брест) „Партызанскі десант“ паказаны эпизод з баявога жыцця народных месцінаў. Дзеянне разгортваецца на фоне тыповага беларускага пейзажа. У карціне шмат аптымізма, экспрэсіі і жыццёвай назірвальнасці.

У другой сваёй карціне — „Абарона Брэсцкай крэпасці“ Е. Рудчык вырашае велічную тэму — адзін з гераічных эпизодаў Вялікай Айчыннай вайны. Нахай у карціне ёсць шмат умоўнага і недагаваранага, але глядач верыць мастаку.

Гэтай-жа тэме — паказу гераічных спраў нашых людзей — прысвечана свай каранданіны аскі малады ўдзельнік выстаўкі Е. Паддэбюў — „Іны не пройдуць“. Вялікая тама вырашана вельмі сціпнымі сродкам і даволі пісьменна.

Глыбокае ўражанне пакідаюць дзве работы на партызанскую тэму Е. Каўно (Шчыльня) — „Пераход партызан“ і „Партызаны ля кастра“. У тыпажы, колеры, маляўнічым жывапісе аўтар нібы ўваскрэсае форму і маюру народнага аубка. Гэтыя творы гавораць аб арыганальным сродках і самабытных здольнасцях іх аўтара.

Жыццё легендарнага сына беларускага народа Кістанціна Заслонава натхніа і будзе нахліць многім мастакам на стварэнне вобраза героя нашай сучаснасці. Гэтую пачэсную, задачу, па меры сваіх магчымасцяў, вырашае скульптар-сам-

вучка міччанін А. Засціпкі. Яго гіпсавы бюст „Кістанцін Заслонаў“ сведчыць аб значных здольнасцях аўтара. Прафесійны вопыт лепкі, веданне матэрыяла, пластычнае пачуццё формы дазваляюць бачыць на А. Засціпкі здольнага майстра. Гэтыя якасці яшчэ больш выяўляюцца ў скульптурным „Пенакаронаў“ тако-ж аўтара. Заціпкі здолеў стварыць запамінальны, мастацка-пераканальны вобраз.

Многа работ выстаўкі прысвечана пасляваеннай працы савецкіх людзей і аднаўленню народнай гаспадаркі. Тут перш за ўсё трэба адзначыць вялікае палатно В. Шышка „На калгаснай дарозе“. На шырокай дарозе сарод бяскарыяга жыцця поля едзе машына з гаспадарскімі зямлі-творцамі высокіх ураджаў. Ад усёй карціны веа шырыняй і прывольем, здаровым аптымізмам, Выразны каларыт, сонца і празрыстае паветра яшчэ мацней падкрэслваюць агульнае ўражанне ад карціны.

Віцебскі работч П. Гвоздзікаў у сваёй невялікай рабоце „Вестка аб узнагародзе“ таксама закрэпае тэму калгаснага жыцця. Работа яшчэ носіць аскіны характар, не ўсё ўдалося аўтару, не да канца раскрыты вобраз твора. Але карціна прыцягвае ўвагу сваймі непасрэднасцю і веданнем жыцця калгаснай вёскі.

З даволі вялікай колькасцю партрэтных работ трэба вылучыць работы служачага з горада Маладзечна П. Лізюкова. Н. Лізюкоў — бясспрэчна таленавіты партрэтчыст. Яго „Партрэт комсамоўкі“, „Партрэт дзяўчынкі“, „Партрэт Героя Савецкага Саюза Маркава“ сведчаць аб значных здольнасцях мастака.

Нямала работ прысвечана беларускай прыродзе. У акаваральных работах Н. Шаўчэнкі і Е. Пуляха ёсць многа жывой назірвальнасці і надрэннае веданне тэхнікі аэварыялі.

Майстрам складанага мастацтва гравюры паказваў сабе А. Шахновіч, які даволі поўна прадстаўлены на выстаўцы. Ён, безумоўна, — высокаталенавіты, разнабаковы мастак.

Надзвычай цікавым з'яўляецца другі раздзел выстаўкі, прадстаўлены галоўным чынам шматлікімі ўзорамі беларускага мастацкага ткацтва, выяваў і вышыўкі, разбы і інкрустацыі па дрэву і косці, узорам мастацкай керамікі.

Характэрнай рысай гэтай часткі выстаўкі з'яўляецца багацце тэматычных твораў, часта вельмі складанай кампазіцыі. Высокая ступень народнасці, сапраўднага майстэрства і добрага густу вызначаюць гэтыя работы беларускай народнай творчасці.

Як і ў творах самадзейнага мастацтва, у галіне жывапісе, графікі і скульптуры, так і тут асноўнае месца займаюць работы, прысвечаныя вялікім правадарам рэвалюцыі В. І. Леніну і І. В. Сталіну.

У гэтым раздзеле выстаўкі ў цэнтры — велізарны дубоковы дыван з партрэта таварыша Сталіна. Дыван вытканы сяжанкамі Гродзенскай вобласці Галавоў і Мацвеевіч. Ён Ліюстраваны сцяпам вызвалення Заходняй Беларусі, выкананымі ў ярых і маляўнічых тонах.

Побач знаходзіцца другі дыван меншага памеру работы М. Міхалені з Баранавіцкай вобласці. На дыване вытканы задушэўныя словы падыякі беларускага народа вялікаму Сталіну:

За ішчасце людское, за волю, за долю, За радасць і росквіт жыцця маладога...

Вялікая колькасць твораў, прысвечаных вобразам генаў нашча часу В. І. Леніну і І. В. Сталіну, прадстаўлены ў работах па разбы і інкрустацыі.

Асаблівай увагі заслугоўваюць партрэты правадароў (барысфеяна разбы па дрэву), выкананыя выхаванцамі Надашэўскага

дзіцячага дома, Магілёўскага раёна, Д. Матоліны і Г. Борахавыч.

Цудоўны партрэт І. В. Сталіна, інкруставаны па дрэву вучнямі Брэсцкай рамесніцкай школы.

Партрэты В. І. Леніна і І. В. Сталіна па-майстэрску выкананы на косці А. Шахновічам (Пінск), А. Вентуртам і А. Суршко (Віцебск).

Рад асэнсанаў прысвечаны 30-ай гадавіне Савецкай Беларусі. Сярод іх — Герб БССР, які вышылі шыўкавымі ніткамі ўдзельнікі вышывальнага гуртка пры Гродзенскім абласным ДOME народнай творчасці ў надарунак юбілейнай сесі Вярхоўнага Савета БССР.

Тэмы Вялікай Айчыннай вайны прадстаўлены на выстаўцы радам выдатных работ.

Работы Віцебскай вобласці А. Царкоўскі дасягнуў значнай дасканаласці ў сваёй першай рабоце „Беларускі партызан“ (разбы па дрэву).

Цікавыя работы А. Шахновіча „З дзяніснем“ і К. Казеці (Пінская вобласць) — „Багатыр нашага часу“, выразаныя з дрэва. Работа К. Казеці выканана ў духу беларускай народнай пахараў. У гэтым жа духу вырашана і „Звязда“, з маўздзем Леніна і Савецкай вёжай у цэнтры, аспаніраваная калгаснікам Мінскай вобласці Дубовікам.

Вельмі цікавую барысфею разбы паказваў калгаснік Калінінскага сельсавета, Вялікапольскага раёна, Магілёўскай вобласці, В. Крушчю — „Бой П-скай дывізіі з воніцай Шкуро“. Аўтар гаворыцца адчуў тэму твора, падзеі грамадзянскай вайны яму

знаёмы, і ён здолеў перадаць баявы эпизод. Пераканальнасцю, прастамай і разам з тым багаццем аэсту выяваецца сцяпка „На палізе“, выразаная з вялікім майстэрствам на чорным дубе В. Мацюком (Баранавіцкая вобласць). Несумненна добрай разбы „Зубры“, выкананая А. Балекам (Брэсцкая вобласць).

Ярка і маляўніча народная фантазія вялікай сілай адчуваецца ў шматлікіх экспанатах мастацкага ткацтва.

Мастацкая кераміка, на жаль, прадстаўлена малай колькасцю экспанатаў. Ады і яны гавораць аб наўнасці адольных мастроў у гэтай галіне народнай творчасці (расп'ясныя керамічныя вырабы работы Е. Пуляха з Піншчыны, барысфеўскага майстра Клопава і інш.).

На выстаўцы аспаніраваныя цудоўныя ўзоры работы з саломы. Гэты характэрны від беларускага народнага мастацтва знашчэ свай адлюстраванне ў выдатных шкатулках Э. Рыжова (Гродзёўская вобласць) і Герасімава (Маладзечна).

Аб вялікім развіцці інкрустацыі ў Беларусі яскрава сведчыць рад работ Г. Гебелева, Вараніка (Мінск), вучняў рамесніцкага вучылішча горада Слэпіма і інш.

Ва ўсіх творах майстроў беларускага народнага мастацтва адлюстравалася незвычайнае багацце і выключная разнастайнасць творчай фантазіі гераічнага беларускага народа, перад якім вялікай сталінскай эпоха адкрыла набаваныя магчымасці для творчага росту і росквіту культуры — напьянальнай па форме і сацыялістычнай па зместу.

А. ПАЛЕС, І. ЗЛЕНТУХ.

КУЛЬТУРА ПЕСНІ

Харовае спяванне — адзін з першых спосабаў музыкальнага выхавання самых шматлікіх слаёў народа. Гэтая форма мастацкай арганізацыі — вельмі дасканалая ў спосабах спалучэння пэзіі, слова і музыкі.

У 1940 годзе, калі толькі нарадзіўся Беларускі Ансамбль песні і тапца, перада мною ставілі пытанне: у якім кірунку буду я весці хор, ці ў кірунку наследвання моднага тады, вульгарызаванага „сбелага гука“, ці збіраюся будаваць хор па спосабу прафесійнага спеву, інакш кажучы — хора капаля.

Калектыў паставіў сабе за мэту — ствараць і весці масам праўдзінныя вакальна-харавую культуру. Дзея гэтага трэба было навучыць хор валодаць сродкамі музыкальнай выразнасці, трэба было вельмі значна папараваць над чыстатай інтанацыі ў пасобных партыях хора, над вымаўленнем слова, над здарываннем „каларыту“ ў голасе, каб перадаць тонка і глыбока розныя адценні душыўных перажыванняў, што выяўляюцца ў песнях.

Гэта патрабавала вельмі ўпартай і маруднай працы. Але такія праца дала добрыя вынікі — моцна сцэнтавала калектыў, яе мастацкую адзінку. Гэта мастацкая накіраванасць захавала яго ад распаду нават у самыя цяжкія хвіліны ваеннага часу.

Мы не пайшлі ў кірунку псеўданароднага спеву яшчэ і таму, што ў народа мы вучыліся на лепшых прыкладах, як спяваюць народныя таленты. У нас ёсць хоры-самародкі, якія з гонарам нясуць сапраўды народнага, харовага мастацтва, — гэта Рэчыцкі хор Тацыны Далацінай, Гомельскай вобласці, і хор Вялікага Падлесся, Баранавіцкай вобласці, пад кіраўніцтвам Г. Цітовіча. Гэтыя два хоры смела можна назваць сапраўднымі запаведнікамі народнай песні.

Нам трэба вельмі многа прапрацаваць у кірунку развіцця вакальна-харавой культуры мастацтва. Мы масе чатыры дзяржаўнага тэатры БССР, апрача таго тэатры ў кожным абласным цэнтры. А харавой капаля пакуль што ніводнай!

Прычыны адставання нашай музыкальнай культуры яшчэ і ў тым, што няма прытоку свежых, добрапрадрыхтаваных кадраў для стварэння харавых калектываў.

Сярэднія школы амаль нічога не даюць у галіне музыкальнага выхавання. „Настаўніцкая газета“, здаецца, і не закрэпае пы-

танія аб тым, якое значэнне мае песня ў сям'і і школе. Міністэрства асветы пусціла на самацёк справу музыкальнага выхавання дзяцей у школах — «ад прагледу да прагледу» дзіцячай самадзейнасці. А між тым, само жыццё вымагае ўвядзення ў школы выкладання спеву, як абавязковага прадымета. Трэба стварыць школьныя спеўнікі. У педагагічных вучылішчах і інстытутах неабходна ўвесці выкладанне тэорыі музыкі і ігры на фартапіяна або скрыпцы. Для падрыхтоўкі выкладчыкаў музыкі і спеву ў сярэдніх школах неабходна арганізаваць пры Мінскай кансерваторыі спецыяльны педагагічны факультэт з вывучэннем метадыкі спеву і чытаннем прафесійных лекцыяў па развучанню школьных песень. Толькі тады будзе забеспечана шырокі прыток маладых падрыхтаваных сіл у мастацкую самадзейнасць, якая ў сваю чаргу будзе папаўняць і прафесійныя калектывы, толькі тады ў кожным абласным цэнтры можна будзе стварыць харавыя капаля.

Перад беларускімі кампазітарамі стаяць адказная задача — даць песні, у якіх знайшла-б вартасць адлюстраванне наша гераічна-сталінскага эпоха.

У нас ёсць выдатныя паэтычныя творы, але мала на іх словы напісана музыка. У нас таксама мала напісана савецкіх масавых песень. Ёсць народныя песні, цудоўна апрацаваныя для змянення хора А. Дударова, Пукетам, Падкавыравым, Аладавым і іншымі, але гэтага мала для нашай канцэртнай практыкі. Ёсць некалькі па-мастацку апрацаваных народных песень для жаночага хора, але не напісана ніводнага арыганальнага хора для мужчынскага галасоў. У нашай музыкальнай літаратуры да гэтага часу няма таксама ніводнага дуэта, тры і квартэта для вакалістаў.

Пара зразумець, што апрацоўка народнай песні, стварэнне масавай савецкай песні — гэта большае, чым „заказ“, — гэта перш-на-перш сапраўднае і глыбокае творчасць, якая патрабуе добрага ведання народнай мовы, глыбокага адчування гераікі нашай эпохі.

Кампазітарам трэба стаць бліжэй да вытокаў народнай творчасці, глыбока прадумаць геніяльныя словы Максіма Горькага: „Народ не толькі сіла, якая стварае матэрыяльныя каштоўнасці, ён — адзіная і невычарпальная крыніца каштоўнасцяў духоўных — першы па часу прыгожасці і генаўнасці творчасці філосаф і паэт.“

Р. ШЫРМА, Народны артыст БССР.

Салісты танцавальнай групы Дзяржаўнага ансамбля песні і тапца БССР Т. В. Машкова і І. М. Хвораст выконваюць беларускі народны танец „Бульба“.

Фота А. Варатынскага (фотарэдакцыя ТАСС).

Галоўны рэдактар М. ГОРЦАУ.

Рэдакцыя: М. БЛІСЦІНАУ, В. ВІТНА (КРЫСІНО) — нам. галоўнага рэдактара, М. НАЦАР, П. ПАДКАВЫРАУ, П. ПАМАННА, М. ПАСЛЯДОВІЧ, Я. РАМАНОВІЧ, К. САННІКАУ.

Тэлефоны: Галоўнага рэдактара 2-31-94, сакратарыята 2-32-04.